

Posudek diplomové práce

Jany Georgievové

Galicismy v bulharštině v první polovině 20. století

Katedra jihoslovanských a balkanistických studií

Obor Jihovýchodoevropská studia

FF UK 2017

Diplomová práce Jany Georgievové (64 str., 19 str. přílohy) pokračuje v řešení **aktuálního tématu** výpůjček do bulharštiny z francouzštiny, tedy galicismů v terminologii, kterou autorka zvolila a zdůvodňuje (s. 11-12). Tematicky navazuje na bakalářskou práci diplomantky *Přejímky z francouzštiny v současné bulharštině* obhájenou v r. 2013. Aktuálnost tématu jako celku se od té doby posunula v tom smyslu, že v bulharské jazykovědě mezitím vyšly některé práce D. Veselinova, jež směřují k (dosud nedokončené) komplexní lexikografické syntéze popisu galicismů v bulharštině a která galicismsy v bulharštině posunuly do centra pozornosti bulharské jazykovědy. Za **inovativní** v hodnocené práci je třeba považovat zaměření na časový segment meziválečného období, které prozatím pozornosti unikalo, a to zdaleka nikoli jen z hlediska popisu galicismů v bulharštině. Z hlediska metodologického je to pochopitelné: teprve nyní se toto období posunuje za obvykle přijímaný rámec synchronní lingvistiky (tři žijící generace, schematicky 75 let) a je třeba je chápat (a tak je uchopeno i v hodnocené práci) jako analýzu diachronní (s. 42-44). Vedle popisu materiálu v synchronním časovém průřezu si autorka klade za cíl srovnání se současným stavem, popsáním právě v její bakalářské práci.

Výchozí materiál v hodnocené práci představuje cca 1500 heslových slov ze slovníku St. Mladenova *Rečnik na čuždite dumi v bylgarskija ezik* z r. 1932, abecedně seřazených v Příloze 1. Tento slovník je posledním z řady šesti meziválečných slovníků cizích slov v bulharštině, které vyšly do 20. let 20. Stol (srov. kap. 5, Bulharská lexikografie do 2. sv.v.; výjimku tvoří jen specializovaný slovník z oblasti pěstování tabáku). Lze dovozovat, že jeho úroveň garantovaná erudicí a vědeckým profilem autora, jeho rozsah a metoda zpracování přispěla k tomu, že slovník vyšel ještě dvakrát v r. 1941 (1943?) a doplněný a rozšířený v r. 1947 a byl znovu vydán v r. 1993 (1995?) nakladatelstvím Vek 21. Ve své době tak možná neměl konkurenci, teprve v poválečném období mu konkuroval slovník G. Bakalova *Rečnik na čuždite dumi* z r. 1949. Kapitola 5. představuje jen úvodní fázi potřebného výzkumu a rozvoje slovníků cizích slov, jež by měla vycházet též z tiráže, distribuce, ev. dobových hodnocení, pokud existují apod. Totéž platí pro popis rozvoje bulharsko-francouzské lexikografie.

Autorka přesně popisuje rozdíly nově shromážděného materiálu v porovnání se sběrem z RČDB 2007 (E. Perniška, red. *Rečnik na čuždite dumi v bylgarskija ezik*, 2007), který obsahoval cca 3000 jednotek (Příloha 2). Excerpovaný materiál je všestranně popsán podrobně analyzová (z hlediska lexikálního a sémantického, fonetického a pravopisného a z hlediska morfologického). Příloha poskytuje celkový abecední seznam excerpovaných jednotek. Je třeba zopakovat připomínku která zazněla již k práci bakalářské: je škoda, že autorka v příloze neuvedla i jiná řazení materiálu (výše zmíněné porovnání podle slovnědruhového, retrogradního, sémantického nebo slovotvorného

řazení). Toto srovnání zatím nemá povahu přehledných synoptických tabulek, ale bylo provedeno při kvalitativní analýze materiálu. Takové porovnání by bylo přínosné již i pro oba autorčiny soubory materiálu (RČDB 1932 a RČDB 2007). Celostní porovnání obou sběrů je tedy věcí budoucnosti, podobně jako obraz galicismů ve výkladových slovnících a eventuálně beletrii, publicistice či jiných žánrech psaného jazyka.

Autorka příslušně rozšířila **sekundární práce** o galicismech v bulharštině a stejně jako v případě své bakalářské práce porovnávala analyticky výsledky vlastní excerptce se všemi (dnes již 6) korpusy galicismů existujícími pro bulharštinu, přičemž klíčovými pro ni byly výzkumy P. Pateva ze 60. – 70 let 20. a nově publikované části slovníku D. Veselina. Práce s odbornou literaturou rozhodně patří k silným stránkám hodnoceného textu. Cenné je užití syntézy *Bylgarska leksikologija* (ed. L. Krumova- Cvetkova) z r. 2013.

Teoretická východiska analýzy jazykového kontaktu, sociokulturní a sociolingvistické situace v průběhu vývoje spisovného jazyka, jakož i teorie přejímání měla autorka velmi solidně připraveny již z bakalářské práce. Svědčí o tom přehledně uspořádaná kapitola 4. o sbírání materiálu za sledované období, z níž vychází hypotéza o zájmu o slova cizího původu v bulharštině jako výsledek jazykového kontaktu, úroveň 5. kapitoly o bulharské lexikografii meziválečného období (mimočodem na rozdíl od období 19. stol. v bulharské jazykovědě nijak nezpracovaném) včetně kapitoly o St. Mladenovovi, a především svižná kapitola 6. o postavení francouzštiny v bulharské společnosti před 2. světovou válkou, z níž vychází hypotéza o postavení latinky v bulharské psané komunikaci v meziválečném období.

Z hlediska hodnocení vlastního uvažování autorky je třeba také opakovat charakteristiku bakalářské práce: ve svých soudech je autorka velmi uvážlivá, opatrná a realistická. To se týká též formulování **cílů práce**, jež byly ve všech třech směrech splněny (srov. s. 9) a **hypotéz**, jež se staly základem hodnocení shromážděného materiálu, jež jsou v závěru publikace explicitně kriticky ověřovány (srov. s. 36 a 56-58). Výchozí se hypotézy vesměs velmi dobře prokázaly na zkoumaném materiálu a autorka výstižně popsala konkrétní tendence. Autorka si je velmi dobře vědoma asymetrie výchozího materiálu a přesně identifikuje, kdy tato okolnost limituje interpretaci zjištěných faktů (frekvence latinky v souvislosti s (ne)zařazením kolokací a frazeologismů do sběru RČDB 2007, registrace odvozených slov v RČDB1932 ve srovnání se sběrem P. Pateva, úloha zprostředkovatelských jazyků pro galicismy v bulharštině ad.).

Cílem autorky byl komplexní popis galicismů jako lexémů, tj. jejich lexikální (slovnědruhová), grafická, zvuková, morfologická a sémantická analýza včetně některých pozorování týkajících se jejich stylové stránky. Tomu odpovídá i struktura práce. Před konkrétní strukturální analýzou však autorka rozebírá typologii galicismů (z hlediska způsobu, jakým se do bulharštiny dostaly, z hlediska původu a z hlediska výchozího jazyka či zprostředkujícího jazyka). Práce se zmiňuje i o frazeologismech a kolokacích, které v prvním sběru excerptovány nebyly. Také toto dolpnění je věcí dalšího postupu. Tato analýza je důsledně porovnáвана s materiálem RČDB 2007 a přirozeně zachovává jeho strukturu. Vypořádané jevy a tendence jsou věcně a přesně formulovány, ilustrovány však jsou jen jednotlivými příklady. Jak již uvedeno, cenné bylo porovnání obou sběrů z uvedených hledisek v celém rozsahu.

Výsledky práce dospívají k závěru, který se může jevit jako nepříliš atraktivní, totiž že **galicismy jsou v bulharštině během posledních sta let velmi stabilní lexikální vrstvou**, přesto je toto

konstatování velmi podstatné na pozadí překotného vývoje přinejmenším anglicismů a rusismů (a snad i dalších jinojazyčných vrstev) během uplynulého století na straně jedné a turcismů, které postihly puristické zásahy do jazyka, na straně druhé, s nimiž podobný vývoj silně kontrastuje. S předpokladem, že „většina materiálu nic překvapivého nebo zásadně nového neodhalí“ (s. 56) autorka ke zpracování tématu přistupovala.

Práce je precizně vypracovaná, obsahuje veškeré náležitosti kladené na bakalářské práce a svým obsahem se řadí jednoznačně k výjimečným výkonům. Navrhuji hodnocení výborně.

V Praze dne 23.1.2017

Prof. PhDr. Hana Gladkova, CSc.,

vedoucí práce